

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Candidatus Abbreuiatus Jurisprudentiae Sacrae, Hoc Est,
Juris Canonici, Secundum Gregorii Papae IX. Libros V.
Decretalium Explanati Summa, Seu Compendium**

Pichler, Vitus

Augustae Vindel., 1733

Titulus XXIX. De Officio & Potestate Judicis Delegati.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63440](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63440)

sente, ad tempus constituitur; is enim jus in beneficio & titulum non obtinet, atque ideo ad nutum amovibilis est: sicut etiam *Cooperatores* Parochorum, ut vocamus, qui quidem vicini sunt Vicariis temporalibus, differunt tamen per hoc, quod illi habeant jurisdictionem solum delegatam, atque distinctam à jurisdictione Parochi, Vicarii autem temporales ordinariam. *Objic.* Quando præsens est Principalis, cessat potestas vices gerentis: ergo etiam præsente Rectore principali Ecclesiæ cessat potestas Vicarii perpetui, & actualis animarum rectoris. *R. dist. ant.* Si Principalis retinet potestatem & curam actualem, uti retinent, qui constituunt Vicarios temporales. *c. ant. secus. n. ant.* Vel: si vices gerens habet suam jurisdictionem ab eo, cujus vices gerit. *trans. ant.* si ab alio, uti Vicarius Perpetuus ab Episcopo. *n. ant. & conf.* Cæterum Vicario Perpetuo debetur congrua sustentatio ex redditibus Ecclesiæ Parochialis, quam administrat, nimirum tertia eorum pars. *Trid. s. 7. c. 7. de ref.* ita tamen, ut arbitriò Episcopi major vel minor portio pro ratione locorum & temporum determinari possit, vel aliunde assignari. *Trid. lo. cit.*

TITULUS XXIX.

De Officio & Potestate Judicis Delegati.

SUMMARIUM.

1. Quid & quoruplex sit Judex.

2. Or.

2. Ordinarius, & Delegatus.
3. Quid & quotuplex sit Jurisdictio, & Imperium.
4. Quinam delegare, & delegari Judices possint.
6. Et in quibus causis.
7. In quo consistat officium.
8. Et potestas Delegati.
9. Quomodo finiatur.

i **J**udex jurisdictionis est persona publica ad iudicandum ordinata, ut secundum leges & consuetudines locorum populo jus dicat. *c. 10. de Verborum Significatione. l. 78. ff. de Judiciis.* Dixi 1. Jurisdictionis datur enim & Judex, minus tamen proprie, qui notionem duntaxat habet sine jurisdictione, seu facultatem cognoscendi tantum vel circa causam ipsam vel circa depositiones testium, ac postea suam mentem dicendi, & referendi ad suos principales, non vero causam decidendi, ac in Jure vocatur *Pedaneus*, vel *Notionalis* Judex; in foro Civili quibusdam in locis appellatur *Consulens*, aut *Commissarius*, in Foro Ecclesiastico *Auditor*. Dixi 2. *Persona publica*, h. e. auctoritate publica vel Juris, vel Consuetudinis, vel Principis, vel alterius, qui dare Judicem potest, constituitur. Dixi 3. *Jus dicat*, scilicet praevia causarum cognitione eas juste dicat ferendo sententiam. Alius est *Summus*, seu supremus, cui nempe competit suprema jurisdictionis, uti est Papa in foro Ecclesiastico, cujus jurisdictionis vocatur *Potestas Clavium*, & in foro Civili Imperator, & alii in suis terris Superiorem non recognoscentes, ac horum

jurisdictio appellatur *Majestas*. Alius *Subalternus*, qui obtinet jurisdictionem summæ Potestati subordinatam, quam dicunt *Territorialem*, qualem in foro Ecclesiastico habent principaliter Episcopi in suis diocæsisibus, in Sæculari Principes & Status Imperii in suis ditionibus. Germanicè appellatur *Landts-Gürstliche Obrigkeit*.

Specialiter hoc loco consideratur Judex Delegatus, & Ordinarius. *Ordinarius* est, qui habet jurisdictionem ordinariam, vel propriam, h. e. ratione officii proprii competentem, eamque proprio nomine exercet. *Delegatus*, qui habet jurisdictionem delegatam (alio nomine mandatam, vel alienam,) h. e. ex commissione & mandato alterius, sive Juris, & tunc vocatur *delegatus Juris*, qualis in multis causis, præsertim in exemptos, à Tridentino constituitur Episcopus: sive Hominis, & tunc vocatur *delegatus hominis*, seu Judicis Ordinarii: si delégans sit supremus Princeps, Papa vel Imperator, est *Delegatus Principis*; si alius, *Delegatus inferioris*; si alicui omnes causæ universim, vel saltem in aliquo genere subalterno, v. g. omnes causæ decimales, committantur, appellatur *delegatus ad universitatem causarum*; si verò una, vel plures quidem, sed certo numero, vel inter certas personas, *Delegatus simpliciter, & propriè*, vel *specialis* dicitur. Qualiscunque sit Delegatus, differt à Vicario per hoc, quòd Vicarius quidem nomine & vice alterius exerceat jurisdictionem, sed eandem cum suo Principali, Delegatus verò distinctam à jurisdictione illius, qui vices suas alteri committit ad judicandum;

nam *Delegatio* nihil est aliud, quàm unius vel plurium causarum terminandarum, ab alio facta commissio. per c. 3. & 40. h. t. Unde & tales Judices à Practicis vocantur *Commissarii*, à Jure Civili etiam *Judices dati*. l. 5. C. de *Judic.* quavis alibi *Judex* datus confundatur cum *Pedaneò*.

3 *Jurisdictio*, qua omnem *Judicem* instructum esse oportet, est *potestas publica* (nempe à publica auctoritate *Juris*, vel *Principis* aut *Magistratus* acquisita, & hinc differt à potestate patria, dominica, & æconomica) *de causis controversis jus dicendi, ordinata ad gubernationem subditorum*: alia est *simplex*, seu sine imperio, quæ respicit causas civiles, sine jussione, coërcitione, & jure exequendi sententiam: alia est *imperium*, quæ nimirum exercetur per jussionem & coërcitionem, Imperium aliud vocatur *merum*, quod est potestas gladii ad animadvertendum in facionorosos. l. 3. ff. de *Jurisd.* à Practicis dicitur *jurisdictio Alta*, vel *Judicium Sanguinis*. Ad illud referuntur etiam *Regalia*, ut vocant: & quæ pertinent ad *Justitiam Vindicativam*, uti causæ criminales. Aliud verò mixtum, quod nempe conjunctum est cum *jurisdictione simplici*, licet principaliter in jussione vel coërcitione consistat. Ad hoc pertinent causæ civiles, vel criminales civiliter intentatæ, item pænæ mitiores propter leviora delicta, v. g. pæna carceris, multa pecuniaria &c. saltem vi consuetudinis. Hoc imperium mixtum à modernis vocatur *jurisdictio Bassa*, vel *Vogteia*. *Nider-Gerichtbarkeit*

keit / oder Hoffmarchts = Gerichtbarkeit. Hodie non facile conceditur, vel concessa esse censetur jurisdictio (sive ordinaria sive delegata) sine omni imperio, seu sine potestate coercendi & puniendi inobedientes (cum aliàs ferè esset inutilis) imò rarò etiam sine potestate exequendi sententiam. Et hinc, quando conceditur jurisdictio, censentur concessa hoc ipso esse omnia, quæ sunt necessaria ad cognitionem & expeditionem plenariam causarum. *c. 5. 11. 26. h. t. l. 2. ff. de jurisdict. & clarissimè l. fin. ff. de offic. ejus, cui mandata est jurisd.*

Porro alia jurisdictio (consequenter & Judex) est *Ecclesiastica*, quæ personas sacras, vel res sacras aut spirituales, vel spirituali annexas respicit, sive pro *foro interno* conscientiæ, quæ in sacro Pœnitentiæ tribunali, sive pro *externo*, quæ extra Pœnitentiæ tribunal locum habet, & à solis personis Ecclesiasticis exerceri potest. Alia verò *Politica* seu *Sacularis*, quæ in solos Laicos, & circa res profanas exercetur. Rursus alia vocatur *Voluntaria*, quæ afficit volentes, ac sine contentione Partium, & coërcitione, exercetur: cujus actus sunt concedere privilegia, legitimare, dispensare, absolvere, administrare Sacramenta &c. Alia *Contentiosa*, quæ exercetur in invitos, vel cum aliqua contentione Partium, aut coërcitione, cujus actus sunt ferre Leges vel Statuta, causas civiles vel criminales definire &c.

Dico 1. Delegare possunt omnes Judices Ordinarii, seu jurisditione ordinaria pollentes. 2. Non verò Judices delegati subdelegare totam causam. 3. Nisi sint Delegati ad universitatem cau-

Pars I.

O

sa-

farum. 4. Delegati Juris, aut Principis Supremi. Pars 1. constat ex *l. 5. 16. 17. ff. de jurisd. & c. 7. de off. ord. in 6.* Pars 2. ex *l. 12. ff. de Jur. l. fin. cit. c. 27. h. t. c. 62. f. de appellat.* possunt tamen & isti aliquem causæ articulum alteri committere, & sic dare Judicem. Pars 3. ex communi sensu DD. cum *gl. in l. 1. ff. quis & a quo appell. & gl. in l. 12. ff. de offic. Procons.* Pars 4. ex *c. 3. h. t. & c. 2. cit.* Excipe, nisi Princeps alicui committat nudum ministerium, ut si Papa dispensationem in particulari casu. *c. fin. ff. fin. h. t.* Aliud esset, si Papa alicui concederet potestatem dispensandi perpetuò. *Objic.* in omni delegatione censetur electa personæ industria: sed, quando censetur electa personæ industria, non potest causa committi alteri. *c. fin. cit.* ergo à nullo delegato potest causa alteri committi, seu subdelegari. *R. n. ma.* nisi nimirum delegans specialiter exprimat, se elegisse industriam personæ, aut præcipiat, ut delegatus personaliter per se ipsum agat causam vel negotium.

§ Dico 2. Delegari Judices possunt omnes qui non prohibentur esse Judices Ordinarii in tali causa. Text. & DD. *in l. 12. cit. & in c. 11. de Rescript. in 6.* Pontifex tamen non solet delegare causam nisi personis in Dignitate Ecclesiastica vel Personatu constitutis, aut Canonicis Cathedralibus. *c. 11. cit.* Ratio; quia quoad qualitates æquiparatur Judex Ordinarius & Delegatus, excepta sola ætate: nam Ordinarius debet esse 25. annorum. *l. 41. ff. de receptis.* Delegatus autem tantum 20. annorum. *l. cit.* imò cum consensu Partium 18. annorum completorum. *c. 41. h. t.* Addidi, *in tali causa:*

De Officio & Potestate Delegati. 211

causa: hinc, quia Laicus nequit esse Judex Ordinarius in causis Ecclesiasticis, & personarum Ecclesiasticarum, neque Delegatus esse potest etiam cum Clerico. Non obstante, quòd Laicus possit esse Consiliarius, imò & Arbitrarius unà cum Clerico; quia in Consiliariis & Arbitris, qui præcisè suam dicunt sententiam, seu mentem, quid sentiant, aperiant, jurisdictio non requiritur.

Dico 3. Delegari causæ regulariter possunt omnes, quæ jurisdictioni delegantis subiciuntur. 2. Etiam imperium merum supponentes in Judice, saltem de Jure Canonico. 3. Nec integræ tantùm causæ, sed etiam singulæ partes, v. g. citatio, examen testium, inspectio instrumentorum &c. licet ille, cui delegatur hujusmodi pars, non verò cognitio de justitia causæ, vel decisio causæ, non sit propriè Judex, sed merè delegatus. Pars 1. patet ex *l. 1. & ult. de Offic. ejus, cui mand. l. un. C. qui pro sua jurisd.* nam potest quis per alium, quod potest facere per se ipsùm. *c. 68. de R. J. in 6.* Pars 2. ex *c. 2. de offic. Vicar. in 6. c. 7. de off. Ord. in 6.* De Jure Civili merum imperium delegari nequit, nisi delégans esset absens, vel infirmus. *l. 1. & ult. citt. Const. Crim. Caroli V. a. 2.* Vi tamen consuetudinis id fieri notant aliqui DD. Pars 3. eruitur argumentò fortiori. Dixi, *regulariter;* nam aliquæ causæ, uti Regalia Majora Principum, quia inferioribus non possunt competere, vel soli Summo Principi reservantur, delegari non valent, vel certè non solent. Sic Summo Pontifici reservantur causæ majores, uti sunt controversias Fidei de-

finire, Concilium generale convocare, Laicis concedere jura spiritualia. &c.

- 7 Dico 4. Officium Judicis Delegati, quò delegati, consistit in his. 1. tenetur, si una vel utraque pars litigantium petat, fidem authenticam facere de sua delegatione, vel ostensis litteris, si sit delegatus Principis. *l. 1. C. de Mandatis Princ. c. 24 de Rescr.* vel saltem per testes &c. si sit delegatus inferioris: aliàs partes non tenentur comparere vel, licèt compareant, acta sunt nulla. 2. Non procedere ante præsentatas sibi litteras suæ delegationis. *c. 12. inf. de appell.* licèt sciat, eas jam expeditas esse. 3. Observare formam in delegationis mandato præscriptam. *c. 37. h. t. c. 22. de Rescr. l. 5. ff. Mandati*; aliàs, nisi aliunde constet, formam non esse substantialem, procedit nulliter, ut si certum tempus, vel certus locus sit ipsi præscriptus, & partes non consentiant in locum vel tempus aliud, & sic prorogent delegato jurisdictionem. Pariter nec potest cognoscere de causis aliis, quàm in mandato sit expressa, & expressa non necessariò sit connexa, nec procedere contra personam in commissione non nominatam, ita quidem, ut nec cum consensu Partium delegati jurisdictione à causa ad causam, & à persona ad personam (nisi sit delegatus ad universitatem causarum) extendi & prorogari valeat. *c. 32. c. 40. h. t. Dist. 1. officium*; hoc enim strictè loquendo differt à potestate; nam potestas denotat actum primum, & quid possit; officium verò actum secundum, & quid debeat facere delegatus vi suæ commissionis. Dixi 2. quò delegati; quippe quò Judicis officium est admittere probationes, exceptiones, appel-

appellationes, concedere dilationes, Jurisque ordinem observare, ac alia, quæ incumbunt Judici, item gratis exercere Judicium, nullumque à Partibus munus accipere, exceptis tamen esculentis & poculentis ex mera liberalitate oblatis, ac in ea quantitate, quæ intra paucos dies absumi possint; id enim Judici delegato permittitur. *l. 11. §. in super de Rescr. in 6.* uti & repetere sumptus, v. g. itineris, siquos facere debuit in gratiam Partium.

Dico §. Potestas Delegati est tanta, quantum sonat mandatum seu commissio. Ratio, quia delégans non omnem suam potestatem committit alteri, nec propriam, sed distinctam, suæ tamen subordinatam, ampliori & principali sibi reservatâ. *l. 6. de jurisd.* Unde à Judice delegato, si appelletur, appellandum est ad delegantem (vel ad ejus successorem) & à subdelegato ad subdelegantem (nisi iste omnem suam potestatem demandasset Subdelegato; tunc enim ad Superiorem fieret appellatio) *l. 1. §. fin. ff. quis & à quo appelletur. c. 27. §. porro. h. t.* Interim tamen delegatus potest omnia, sine quibus causa sibi commissa expediri nequit, etsi in mandato delegationis expressa non sint. *c. 5. 7. eod. l. 2. ff. de Jurisd. l. ult. ff. de Offic. ejus, cui mand.* Quod etiam verum est de Subdelegato. *c. 29. h. t.* Quare in specie potest 1. punire citatos, & contumaciter non comparentes. 2. Impedientes suum judicium coercere, si delegatus sit Papæ, per censuras, licet impediens foret Episcopus, quem tamen prius oporteret interdicare ingressu Ecclesiæ. *c. 11. eod.* 3. Assumere Officiales necessarios. 4. Spoliatum mittere in possessionem. 5. Admittere trans-

actionem. 6. Exequi suam sententiam, probabilius etiam, licet non sit Delegatus Principis, vel executionem demandare Judici Ordinario loci vel relinquere deleganti. Abb. & alii ex *c. 4. de for. comp. & l. 15. ff. de re jud.* contra Bartolum. Cæterum si plures sint Delegati ad eandem causam, tunc videndum est, an cumulativè & indivisim delegatio sit facta, seu simpliciter, ut ordinariè contingit: vel an in solidum aut divisim, v. g. hoc modo, *ut omnes, vel duo, vel unus procedat.* In priori casu, si vel unus non concurrat, licet morbo impeditus, vel morte obrepit, processus est nullus. *c. 16. 42. h. t. l. 39. ff. de re jud.* In posteriori valet Processus, & datur locus præventioni, ita ut, si unus cæperit causam, reliqui nec licitè nec validè se amplius immiscere possint, nisi, qui cæperat, non posset vel non vellent ulterius in causâ progredi. *c. 8. h. t. in 6. l. un. ff. de Offic. Consul.* Si verò adjiciatur hæc clausula conditionalis, *si nequeant, aut nolint omnes interesse, judicent reliqui, vel duo, vel unus,* non est necesse concurrere omnes, vel subdelegatum admittere. *c. 21. 34. h. t.*

8 Dico 6. Officium & potestas Delegati finitur 1. Morte delegantis vel naturali vel civili, si mors sit publicè nota, & delégans delegavit nomine propriæ personæ, non dignitatis, atque causa adhuc integra sit, h. e. quando nullus adhuc actus substantialis Judici exercitus, v. g. citatio Partium. *c. 20. 30. h. t. l. 6. ff. de jurisd. 2.* Revocatione delegantis vel expressâ vel tacitâ, atque delegato per delegantem aut ejus substitutum intimatâ. *c. 30. de elect. l. 58. ff. de Judic.* etsi res non amplius sit integra.

tegra. Laym. *ad c. 37. n. 4. h. t.* Excepto casu, quo Compromissariis data est potestas eligendi ad Prælaturam. *c. 30. cit. 3.* Morte delegati, et si res non ampliùs sit integra. per *c. 42. eod. l. 27. 57. ff. mand.* Aliud foret, si fuisset delegatio non personalis, sed realis, seu facta intuitu & sub nomine Dignitatis aut Officii, ut si Papa delegaret Episcopo, aut Vicario Generali certæ Diœcesis, non expresso nomine Episcopi, vel Vicarii; tunc enim delegatio transit ad Successorem. *c. 14. h. t.*

4. Lapsu temporis à delegante præfixi. *c. 4. 24. eod.* nisi ante lapsum communi Partium consensu fuerit ipsi ulterius prorogata jurisdictio. 5. Confectio negotiò sive per transactionem vel pactum, sive per sententiam latam, & executioni datam, vel si alteri demandata & jam cœpta sit executio. *c. 9. eod.* quia tunc delegatus ad unam hanc causam censetur esse functus suò officio. Excipe eum, qui solum est delegatus executor gratiæ; is enim, si prima provisio fuisset nulla, posset aliam facere. 6. Recusatione delegati tanquam suspecti, si in termino competente causa suspicionis allegata & probata fuerit. *c. 5. eod. in 6.* Si recusetur delegatus Principis supremi, pronuntiare de justitia recusationis spectat ad arbitros à Partibus eligendos: si delegatus inferioris, ad delegantem: si plures delegati, ad condelegatum. *c. 39. h. t. c. 4. eod.*

in 6.

